

SİYASETÇİLER BİRER KAHRAMANDIR ANCAK... (I)

Geçen ayki makalemizi "Bizim siyasette sahip olduğumuz paradigmalarımız aynı zamanda vizyonumuzu da belirlemektedir. Yani, insan ve toplum yaşamını ilgilendiren konularda arzu edilen bir gelecek tahayyülü ve bu geleceğe ulaşmak için izleyeceğimiz politikaları, stratejileri, bizim paradigmalarımız oluşturacaktır. Bizler "halka rağmen halk için mi", "halkla beraber halk için mi" çalışma yapacağız? Eğer cevabımız ikinci şık ise, bu durumda yerel siyasetin önünü açmak, onun hem yerel düzeyde karar ve uygulamalara etkin katılımını sağlamak ve hem de genel siyaset içerisinde de etkin olabilmesini sağlamak zorundayız" ifadeleri ile sonuçlandırmıştık. Bir yandan yerel siyasetle ilgili paradigma sorunumuza ve diğer yandan da siyaset yapma tarzımıza vurgu yapan bu ifadelerimiz, yerel siyasette vizyon sorunumuzun değişik bir lisan ile ifadesi idi.

Yerel Siyaset Dergisi bu sayısında "Yerel Siyaset ve Etik" konusunu işlemeyi uygun bulmuş. Bu konuda değerlendirme yapmamız beklenmekte; ama biz öncelikle bir itirazla konuya girmek istiyoruz. Yerel siyasette gerçekten bir etik sorunu mu bulunmaktadır ki böyle bir konu seçilmiştir. Toplumsal alanların neredeyse tamamında etik probleminin bulunduğu bir ülkede "etik" sorununun yerel siyasetle özdeşleştirilmesi gerçekten doğru bir yaklaşım mıdır? Demagoji yapmak gibi bir niyetimiz yok; ama yerel siyasetin etik sorunu ile özdeşleştirilme kolaycılığının yapıldığı günümüzde bu konunun seçilmesine itirazımız var.

Yazımızın başlığında, "Siyasetçiler birer kahramandır" dedik; çünkü, onlar en zor dönemlerde bu milletin önünü açmış, darlaşan toplumsal alanı genişletmiş, olumsuzluklara teslim olmak yerine çözümler üretmiş kişilerdir. Menderes ve Özal bu kahramanların ilk akla gelenleridir. 1950 öncesinin daralan şartlarında "yeter söz milletindir" diyerek yeni bir devreyi açan kadrolar, her ne kadar idam sehpa ile ödüllendirilmiş ise de, milletin gönlünde hangi makamlara oturdular? 1980 sonrası sıkıntılı günlerinde ülkemizin önünü açan, ona çağ atlatan sayın Özal, medya tarafından yargısız infazlarla paçavraya döndürülmek istendi; ama sokaktaki vatandaş bu konuda medya ile aynı kanaati mi paylaşmamaktadır.

Siyasetçilerin enteresan bir özellikleri var; dar günde, yol bitti sanılan zamanda her türlü riski göze alarak bir şahlanışa önderlik edebilmektedirler. Fakat ne yazık ki, dar günde gösterdikleri bu vizyonu şartlar normalleşmeye başladığında gösterememektedirler. 1950'lerin ilk yarısında ortaya koyduğu vizyonu ve performansı ikinci yarıda gösteremeyen Menderes ve ekibi ve bu ekibin mirasını hoyratça harcamayı siyaset sanan takipçileri; 1983 seçimleri ile birlikte yeni bir çağ açan vizyon ve performansı ile Özal, ardından iç politikanın kısır döngüsünde erimedi mi? Oysa, siyasetçiler dar günde gerçekleştirdikleri bu destansı mücadelelerini, şartlar normalleşmeye başladığında toplumu daha güzel yarınlara yürüyüşe teşvik etmede ve onlara vizyon projeleri sunmada da gösterebilirlerdi, kahramanlıkları ve başarıları kalıcı olabilirdi.

Siyasetçiler için söylediklerimiz yerel siyasetçiler için de geçerlidir. Toplumsal her alanda yozlaşmanın bulunduğu, etik değerlerin hızla dejenere olduğu şartlar altında elbette yerel siyasette de bu olumsuzluklar yaşanmaktadır ama bunun sebebi yerel siyasetin kendi şartlarından kaynaklanmamakta, aksine içinde bulunduğu şartlar bu sonucu doğurmaktadır. Yerel siyasetçiler, kendilerine biçilen resmi ve resmi olduğu kadar da dar çerçevede ve bundan daha da dar mali imkanlar içerisinde alabildiğine geniş ihtiyaç ve talepleri karşılamak için çabalamaktadırlar. Bunu gerçekleştirirken de sürekli bir risk almakta, riskle yaşamakta ve attığı her adımın da en sert eleştirilere göre gerekçesini açıklamak zorundadır.

Yerel siyasetçiler de bir kahramandır; çünkü, bu kadar olumsuz koşullar altında yine de hizmet üretmek için göreve talip olmak, istese hiç risk almadan ve rutinin dışına çıkmadan çalışabilecek iken kendi özel hayatını bile riske atarak hizmet üretmeye çalışmak başka nasıl değerlendirilebilir? Yerel siyasetçinin en büyük handikabı, yaptıklarının değil yapmadıklarının hesabını vermek zorunda kalmasıdır. Binlerce sorunu çözersiniz, kimse size teşekkür etmez; ama çözemediğiniz her sorun için hedef tahtasına oturtulursunuz.

Yerel siyasetçiler de kahramandır dedik; çünkü, yakın geçmişte örneğini gördüğümüz gibi onlar en kötü şartlar altında bile destan yazabilen ve yol açabilen insanlardır. 1970-80 yılları arasında anarşiye teslim olmuş, 1980-90 arasında yolsuzluk batağına gömülmüş belediye kurumlarımız ve özelde İstanbul vardı. 1994 yılında İstanbul, akmayan muslukları, çöp dağları, solunmayan havası, kontrolsüz kentleşmesi, çukur ve çamurla özdeşleşmiş

yolları ile mega-rezaleti oynarken, Recep Tayyip Erdoğan ve ekibi ile kısa sürede bu problemleri aşarak, kente, kentliye ve belediyelerimize geleceğe olan güvenini kazandırabilmiştir. Kayseri’de gerçekleşen destansı başarının, Denizli örneğinin kahramanları yerel siyasetçilerdir.

Genel siyasette olduğu gibi ne yazık ki, yerel siyasette de dar zaman ve normal şartlar altında ortaya konan performansla ilgili problemler bulunmaktadır. Yerel yönetimlerin ve kentlerimizin bir çok sorunları bulunmaktadır. Bu sorunlar yetmezmiş gibi zaman zaman yerel yönetimlerin zaten dar olan mali kaynakları ve yetkilerinin tırpanlanması gündeme gelmektedir. Bu şartlar altında yerel idarecilerimiz etkin bir duruş sergileyememekte, kentin ve kentlinin haklarını yeterince savunamamaktadır. Genelde sadece kendi belediyesinin ve kentinin imkanları için özel ve istisnai muamele talepleri gündeme gelmekte, itirazlar kısık sesle yapılmaktadırlar.

Kentlerimizi en sıkıntılı şartlarda sırtlanıp düzlüğe çıkararak, ardından sağlıklı ve sürdürülebilir yerel hizmet için yeni ve vizyon projeler üretmemekte; çünkü başarıları ile avunmakta, kendilerini rutine teslim etmektedirler. Oysa risk ile rızık arasında doğru orantılı bir ilişki söz konusu olduğu gibi risk ile başarı arasında da benzeri ilişki bulunmaktadır. Yerel siyasetçilerimiz, idarecilerimiz normal zamanlarda da üstün performans sergilemeli, topluma önderlik yapmalı, rutin dışına çıkarak heyecanlı ve iddialı yürüyüşü sürdürebilmelidir.

Siyasetçiler ve yerel siyasetçiler birer kahraman ise, bunların yolsuzlukla, suiistimalle, kayırmacılıkla özdeşleştirilmeleri ne olacak? Etik sorunundan bahsedilirken kahramanlık nasıl söz konusu olabilir? İşte en baştaki itirazımızın da temeli buna dayanmaktadır. Evet, siyasetçiler ve özellikle de yerel siyasetçiler hakkında bir çok iddialar ve kamuoyunda hiç de olumlu olmayan bir intiba bulunmaktadır. Peki ama rakamları ne kadar doğru okuyor, olayları ne kadar objektif değerlendiriyoruz?

İçişleri Bakanlığı, Strateji Merkezi Başkanlığı ile Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi arasında akdedilen 21 Şubat 2001 tarihli protokol çerçevesinde, iki kurumun işbirliğiyle yapılan bir araştırma enteresan ve üzerinde düşünülmesi gereken sonuçlar ortaya koymaktadır. Bu araştırma, halkın kendi gündelik yaşamı içinde devlet aygıtlarıyla girdiği ilişki biçimlerini ve bu deneyim çerçevesinde kamu hizmetlerine ve idarecilerine yönelik geliştirdiği tutum ve beklentileri ortaya koyabilmek amacıyla; 1585

denek üzerinden yapılmıştır. Bu ankete göre; güvenilirlik algılamasında 10 üzerinden verilen puanlar aşağıdaki gibidir.

Muhtar	7.0
Vali	6.4
Belediye Başkanı	5.8
Yöre Siyasetçileri	2.3
Milletvekili	1.7

Benzeri bir anket TESEV tarafından yapılmış olup, 2000 ve 2004 yıllarına yönelik değerlendirmeleri içermektedir. Bu araştırmaya göre güven puanları şu şekildedir.

	2000	2004
Valiler	Sorulmamıştır	6.5
Muhtarlar	5.3	5.7
Belediyeler	4.4	5.2
Politikacılar	Sorulmamıştır	3.4

Bu rakamlar iç açıcı değildir. Araştırmaların sonuçlarına göre yerel yönetimlerin/siyasetçilerin ve milletvekillerinin/politikacıların toplumda güven düzeyleri düşüktür. Bu sonuçları ve sonuçların sebeplerinin iyi analiz edilmesi gerekmektedir. Milletvekilleri ve yerel siyasetçiler toplum güveni yönünden düşük kalmaktadırlar. Belediye Başkanları, nispeten yüksek oy almakta iseler de, bunlar da validen, muhtardan daha az güvenilen kişilerdir. Fakat, yerel idareci olarak muhtarların güven puanı, İçişleri Bakanlığı-Ankara Üniversitesi araştırmasında 7.0 ve TESEV araştırmasında 5.7'dir. Vatandaş kendi seçtiği muhtara güvenmekte; ama kendi seçtiği belediye başkanına daha az ve hatta milletvekiline neredeyse hiç güvenmemektedir. Burada parti olgusunun değerlendirmeye alınması gerekir. Çünkü, muhtar, partilerce aday gösterilmemekte; ama belediye

başkanı ve milletvekili partilerce aday gösterilmektedir. Dolayısıyla, siyasete duyulan genel güvensizlik yerel siyasetçileri de etkilemektedir. Oysa, yine TESEV araştırmasında göre, Türkiye’de kurumlarda rüşvet ve yolsuzluk algılaması aşağıdaki gibidir:

Trafik Polisi	7.6
Gümrük	7.6
Vergi Daireleri/Maliye	7.1
Tapu Daireleri	6.6
Belediye ve Bağlı Kuruluşları	6.4
Trafik Dışı Polis	6.1
Devlet Hastaneleri	5.6
Mahkeme/Hukuk Sistemi	4.9
İlk ve Orta Öğrenim	4.6
Silahlı Kuvvetler	2.7

Tabloya göre; belediye ve bağlı kuruluşlarında rüşvet yaygınlığı 6.4 iken, aslında Valilik makamının denetim ve gözetiminde olan trafik polisi ve tapu dairesinde rüşvet daha yaygın algılanmaktadır. Buna rağmen valilik makamının güven puanı belediyelerden fazladır. Çünkü, vatandaş, Valilik makamını devlet kavramıyla özdeşleştirmekte ve hatta yukarıda belirtilen kurumların il genelinde amirinin Valilik olduğunu bilmemektedir.

İçişleri Bakanlığı, Strateji Merkezi Başkanlığı ile Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi ortak araştırmasının çok enteresan olan sonuçlarından birisi de, “Sözü geçen devlet kurumu hangisidir?” sorusuna verilen cevaplardır.

İl Merkezindeki İlçeler		İl Merkezi Dışındaki İlçeler	
Valilik	38.6	Kaymakamlık	37.4
Belediye	38.3	Jandarma-Askeriye	19.9
Emniyet	9.6	Belediye	19.2

Müdürlüğü			
Jandarma-Askeriye	4.5	Valilik	12.0

İl merkezlerinde en etkin kurum olarak birbirlerine çok yakın puanlarla Valilik ve Belediye öne çıkarken; il merkezleri dışındaki ilçelerde ise Kaymakamlık ve Jandarma-Askeriye öne çıkmaktadır. Belediye 3. sırada ve Kaymakamlığın yarısı kadar etkin görülmektedir.

Anket çalışmasından "sözü geçen kurum" yerine "sözü geçen kişi" sorulduğunda sonuçlar bir anda değişmektedir. Ankette "Burada kimin sözü geçer?" sorusuna verilen cevap aşağıdaki gibidir:

Muhtar	% 33.3
Belediye Başkanı	% 27.1
Kaymakam	%20.8
Vali	%7.2
İşadamları	%2.9
Halk	%2.3
Jandarma-Askeriye	%2.2
Parti il/ilçe Başkanı	%1.3
Milletvekili	%1.2
Emniyet Md.	%0.9
Başka	%0.8

Sözü geçen kişiler olarak yapılan sorgulamada, kurumların tersine bu sefer yerel temsilciler daha etkin olarak görülmektedir. Yani, kurumsal olarak muhtarlık ve belediye etkin olmazken, kişisel olarak muhtar ve belediye başkanı etkin konumda görülmektedir. Sanırım burada, merkezi kurumlarla ilişkilerin sağlanmasında muhtarın ve belediye başkanının etkinliği dikkate alınmaktadır.

DEĞERLENDİRME

Yukarıdaki verileri doğru okumamız gerekmektedir. Yerel idarelerin ve yerel siyasetçilerin vatandaş tarafından etkin algılanmadığından ve hatta güvenilir bulunmadığından hareketle yerelleşmenin aksine, merkezileşmenin savunulacak olmasının en azından insaf ehli için mümkün olmadığını ifade etmemiz gerekmektedir. Çünkü, bu tablonun asıl müsebbibi, yereli uzun yıllardır etkisiz bırakan zihniyettir. Burada bir fikir jimnastiği yaparak şöyle bir kurgulamanın var olup olmadığına bakabiliriz?

Acaba; toplumu kendi politikaları doğrultusunda şekillendirmek isteyen merkezi yapı, yöre insanlarının kendi aralarından seçilen yerel siyasetçilere ve kendilerine yakın coğrafyada kurulan yerel idarelere karşı güvensizliğini sağlamak ve bu sayede "merkezden beklenti içerisinde" olmasını temin etmek ve kendisinden vermek karşılığında da yerelin bazı fedakarlıkları yapmasını mı sağlamak istemiştir? Daha açık ifade edecek olursak; ***acaba diyorum; yerel idareler ve yerel siyasetçiler farkında olmadan kaybetmeye mahkum oldukları bir oyunun figüranları mı oldular? Yerelin kaybetmesi durumunda merkezin güçleneceği mi hesap edildi?***

Eğer, toplum üzerinde bu tür sosyal mühendislik hesapları olanlar varsa, bilmelidirler ki, milletimiz bu konuda çok hassastır. Bu tür hesapları ve hesap yapanları siyaset sahnesinden silme iradesini göstermekte ve haklıya hakkını teslim etmektedir. Başbakanımız Erdoğan'ın İstanbul'daki üstün başarısını görmüş ve onu tek başına iktidara taşıyarak, kendisine rağmen hesap yapanlara tavrını ortaya koyarken, yerel siyasetten genel siyasete uzanan yolu da açmıştır.

Sonuç olarak şunu ifade edebiliriz;

Siyasetçiler birer kahramandırlar; ancak, risk aldıkları dar zamanlardaki üstün performanslarını normalleşme süreçlerinde de sürdüremezlerse, bu sefer icraatları yerine kendileri sorgulanmaya başlanmaktadır. Türk siyaset

tarihine baktığımızda bir dönem alkışlananların ertesi dönem ihanetle bile yargılanabildiklerini görmekteyiz.

Şunu da ilave edelim ki, siyasetçilere ve siyasi kurumlara karşı sevgimiz ve tepkimizde itidal içerisinde olmamız gerekmektedir. Daha fazla hürriyet ve daha sağlıklı demokrasi için başbakanların yakasına yapışmamız, ıslık ve alkışlarla eylem yapmamız sonucunda antidemokratik zihniyetlerin nasıl da güçlendiğini ve eleştirdiğimiz demokrasiye bile bizi hasret bıraktıklarını yaşayarak öğrendik. Unutulmasın ki, gün gelir demokrasi alkışlar arasında yok olur.

Yerel Siyaset Dergisi'nde yayınlanmıştır.